

Sosyal Bilimler: Bir Şeyler Yapmalı!

Sibel Özbudun, Yeditepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, e-posta: sozbudun@hotmail.com

*Etik açıdan toplum bilimleri insanlığa hizmet etmeli;
ancak sınıflar, etnik gruplar, uluslar vb.
arasındaki çelişkilerle dolu bir dünyada,
herkesin çıkarlarına hizmet etmek
olanaksız gözükmektedir.
Ezilenlerle ezenlerin dolayimsız çıkarları arasında
bir seçim yapmak zorunda kalırsak,
sorumluluğumuz ilk elde ve öncelikle birincilerdir:
çünkü özel yetkinliğimiz bu alandadır (Gjessing, 1968: 402).*

Şu satırlara göz atar mısınız?

Bu yazı rahatlıkla 'Ernesto Laclau'nun popülizm çözümlenmeleri, Gezi Direnişini anlamamız için zengin bir kavramsal malzeme sunuyor' cümlesiyle başlayabilir, bir kavram ile bir olay arasındaki mesafeyi en kolay yoldan kapatmayı tercih edebilirdi. Gezi'de olayın hakikâtinin peşine düşenler, çokluğun canlı etinin izini sürenler, yazılıklarını çıkarmayı reddedip kışkıklarıyla mevsim geçişini kafalarında erteleyip yeni olana geleneksel kategorilerle riske girmeden ışık tutmayı yeğleyenler hep bu yoldan gittiler...

Sanırım bu çetrefil girizgâhın ardından yazı, "Gezi Direnişi"nin Laclau'nun (Türkçesi 2007'de yayınlanmış) bir kitabının kuramsal çerçevesiyle açıklamanın pek de sağlıklı olmadığını tartışıyor. ("Sanırım" diyorum, çünkü kısacık olmasına karşın, okunması bir hayli meşakkatli bir metin...) Derdim kişisel(leştirilmiş) bir polemik olmadığı için, satırların yazarının adını vermek istemiyorum; paragrafı *Birgün* gazetesinin kitap ekindeki bir kitap tanıtım yazısından aldığımı belirtmekle yetineyim. Tekrar ediyorum, niyetim herhangi bir kişi ya da çevreyle polemige girişmek değil. Geçtiğimiz aylarda tam da Melih Gökçek'in üniversiteden geçirmek istediği yolun yapım çalışmaları sırasında, öğrencilerin inşaat makinelerine ve polise direnişinin orta yerinde, kampüsün gaz bulutlarıyla kaplandığı, plastik mermilerin havada uçtuğu bir ortamda Ulus Baker anısına ODTÜ'de gerçekleştirilen bir sempozyuma sunulan tebliğlerden birinin başlığının "Deleuze'cü açıdan Gezi" ya da ona benzer bir şey olduğunu duymuş olmasam... Ya da Haziran 2013 kalkışmasına bizzat katılmış genç akademisyenlerin, tanıklık ettikleri olayları "Deleuze'cü", "Guattari'ci", "Baudrillard'cı", "yapıbozumcu", "karnavalesk" vb. terimler çerçevesinde tartışma konusundaki şevklerine tanık olmasam... "Münferit" der geçirdim. Ama "sorun" münferit değil.

Sorun bu tip yaklaşımların, günümüzde sosyal bilimcilerin, genç akademisyenlerin, sosyal bilimlerin 1980'lerden bu yana yöneldiği, süslü bir retorikle kaplanmış "vazgeçiş"e hevesle sarılmaları. Vazgeçiş... "Büyük anlatılar"dan, her türlü "nesnellik" savından, "bilimsellik" iddialarından, "açıklama" gayretinden, "dönüştürücülük" niyetinden, "etkinlik" isteğinden, 11. Tez'den... Ve teslim oluş: "Tarihin sonu", "İdeolojinin ölümü", "Gerçekliğin yitimi", "hiper gerçeklik", "Her şey kopyanın kopyasının kopyası" söylemlerine...

Bu "vazgeçiş", bu "teslim oluş", hiç kuşku yok ki, neoliberal kapitalizmin hem kamusal olan her şeyi, hem de *bios*'u yok etme tehdidiyle yüklü "Pyrrhus zaferi"yle birebir ilişkili. "Piyasa", yeryüzünün en ücra bucağını, Senegalli çocukların düşlerini, El Salvador *maquiladora*'larında gençliklerini tüketen kadınların emeklerini, Amazon yerlilerinin *yucca* bahçelerini, dokuz yaşında gelin edilen, daha doğrusu dedeleri yaşındaki Katarlı petrol şeyhlerine satılan Suriyeli, internet üzerinden pazarlanan Taylandlı kız çocukların yaşam sevincini, kendi ürettikleri sütleri bebelerine içiremeden Nestle'ye satmak zorunda bırakılan Hintli köylülerin geçimlerini, büyük Kuzey metropollerinin albenisine kapılıp sosyalizmden vazgeçen Polonyalı işçileri, son konuşmacıları çocuklarına öğretemediği için ölüm döşeginde yatan yerel dilleri, tuvalet kâğıdı üretmek için katledilen ormanları, borulara tıkıştırılan dereleri, petrol ürünlerinden nükleer atıklara dev bir çöplüğe dönüşen toprakları ve denizleri, kısacası bu koca dünyadaki her şeyi, ama her şeyi kendine boyun eğdirmek üzere temellük ederken... bilim (ya da üniversiteler) bu saldırıdan ne kadar masun kalabilirdi ki?

Üniversite 1980'li yıllarda toplumsal - kamusal her şeyi kullarından "kâr, daha çok kâr"dan başkaca bir talebi olmayan serbest (yoksa "dizginlerinden boşanmış" mı demeli?) piyasa tanrısına kurban eden neoliberal kapitalizmin hedef tahtasına yerleşmekte gecikmedi. Üniversiteler hem bir "israf kaynağı" (öyle ya, eğitim ücretsizdi, araştırmacılar kapitalist sistem açısından getirileri şüpheli birçok "lüzumsuz" konuda zaman, kaynak ve enerji harcıyorlardı; dahası "abes" bir kamuculuk anlayışıyla, devasa bir pazar oluşturabilecek olan öğrenciler ucuz yurtlar, yemekhaneler, ücretsiz ulaşım, ders notu dağıtımı vb. yoluyla sübvansiyon ediliyordu!) hem de kamu, sırtına AR-GE faaliyetlerini yıkabilecekleri potansiyel araştırma kurumlarıydı.

Kuzey ülkelerinden başlamak üzere üniversitelerin bu tasallut karşısındaki tepkileri, Slaughter ve Leslie'nin (1997: 214), "yüksek öğrenci sübvansiyonlarından, temel ya da 'merak-yönelimli' araştırmalardan ve fakülte ve kurumsal özerklik"ten (s. 214) vazgeçerek, "akademik kapitalizm" dedikleri, kaynak yaratıcı girişimlere yönelmek oldu. Yazarlar "akademik kapitalizm"i "dış parayı sağlamak amacıyla kurumsal ya da profesyonel piyasa

ya da piyasa-benzeri çabalar” (1997:8) olarak tanımlıyordu. “Piyasa-benzeri çabalar”dan kasıtları dış kaynak sağlayıcılarından “bağış ve kontrat, teberru fonları, üniversite-sanayi işbirliği, profesörlerin şirketlerine kurumsal yatırımlar, öğrenim ücret ve harçları” gibi fonlar için rekabet; piyasa davranışından kast ettikleri ise, patentleme, lisanslama, mal ve hizmet satışı gibi kâra yönelik faaliyetlerdi (1997: 11).¹ Ne ki, “akademi-piyasa füzyonu”ndan tüm disiplinlerin aynı ölçüde “nasıplendiği”ni öne sürmek zor.

Moore, Kleinman, Hess ve Frickel (2011: 510) bilim ile neoliberal küreselleşme arasındaki ilişkileri irdeledikleri makalelerinde, “bilgi ekonomisinin büyümesi ve üniversite-sanayi ilişkilerinde yeni örüntülerin ortaya çıkışı”ndan söz ederken, dayanıklı tüketim malları üreten sanayilerin eski tarımcı ülkelere doğru kaydırıldığı bir ortamda, zengin sanayileşmiş ülkelerde enformasyon teknolojileri, biyoteknoloji, nanoteknoloji gibi bilim-yoğun sanayilerin değer kazandığını kaydediyorlar. Buna karşılık, yazarlara göre refah devleti kavramıyla güçlü bağları olan okul ve bölümlerin (örneğin kriminoloji, sosyal hizmetler, kamu sağlığı ve bazı toplum bilimleri) yanı sıra, “eski sanayi tipleriyle bağlantılı bölümlerin de—kimya ve fizik gibi—değer yitimine uğramaktadır”.

Piyasanın, daha doğrusu piyasanın en önemli aktörleri olan (çok-uluslu) şirketlerin ilgisi pazarlanabilir teknolojilerin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşırken, üniversitelerin yitirdikleri kamusal fonları piyasadan karşılamak üzere (“yükselen” taleplere yanıt verecek şekilde) yeniden yapılanmaya yöneldikleri, bu süreç içerisinde temel ve sosyal bilimlerin ağır hasar gördüğü, bir sır değil.

Ancak, sosyal bilimlerin neoliberal kapitalizm tarafından (neredeyse) topyekûn değersizleştirilmesi sürecinin bir başka (ve üniversite-dışı) boyutu daha var: Sosyal bilimcilerin *sosyal gerekliliklerinin*, daha doğrusu *sosyal rollerinin* altının oyulması. Bunun bir boyutunu, neoliberalizmin dayattığı hukuk çerçevesinde devletlerin çevre, yurttaş sağlığı, küçük üreticileri korumak gibi kontrol mekanizmaları ve müeyyidelerinin aşındırılması ve bu tip konularda denetim *yetkisinin* yaptırımları muğlak ve yetersiz *uluslararası yönetim aygıtlarına* aktarılması oluşturuyor. Bu durum, “toplumsal düzenlemelerin serbest ticaret anlaşmalarıyla uyum içerisinde olması gerektiği ve toplumsal düzenleme açık bir şekilde piyasalara müdahaleci bir yaklaşım olduğuna göre, toplumsal müdahâlenin giderek olanaksızlaşması” (Moore vd., 2011:508) sonucunu getirmektedir. Bir başka deyişle, toplum bilimcilerin yönetim aygıtları/kurumları nezdinde “düzenleyici” olarak konumlarını yitirmeleri, işlevsizleşmeleri, değersizleşmeleri... Öyle ya, devletin toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik koruyucu işlevleri, ya da kamu yararı gözetken müdahale olanakları “serbest

piyasaya müdahale” başlığı altında olanaksızlaştırılmışsa, bu üniversitelerin ve bilim insanlarının devlet tarafından “kamu yararı”na istihdamını da olanaksızlaştırmakta ve onları devlet nezdinde değersizleştirmektedir. Bir örnek vereyim: Türkiye’de sosyal bilimlerin (devlet nezdinde) en “prestijli” yılları, hiç kuşku yok ki, hızlı ve/fakat plansız büyüme yönelişinin yol açtığı hızlı sanayileşme ve kentleşme olgularından kaynaklanan sorunlarla baş edebilme konusunda (DPT kanalıyla) sosyal bilimlere “planlı kalkınma”ya katkıda bulunması (Benedict, Tümertekin, Mansur 1971: x) için müracaat edilen 1960’lı yıllardır. Böylelikle örneğin, Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Türk Sosyal Bilimler Derneği tarafından düzenlenen ve 23-25 Şubat 1970 tarihleri arasında toplanan Türkiye’de Sosyal Araştırmaların Gelişmesi konulu Konferans’ın sonuç bildirisi, bugün pek az sosyal bilimcinin hayal etmeye cüret edebileceği iyimserlikte bir taleple son bulmaktaydı: “Toplumumuzun sosyal sorunlarının çözümlenmesine ve ülkemizin kalkınmasına yardımcı olacak sosyal bilim araştırmalarına öncelik vermek, araştırmacılar arası işbirliğini sağlamak ve araştırmaların yürütülmesini desteklemek üzere Devletçe özerk bir Sosyal Araştırmalar Kurumu kurulması gereklidir” (SBD, 1970: 253). 40 yıl kadar sonra, sosyal bilim öğrencilerinin formasyon haklarının ellerinden alındığı, öğrenci sempozyumları için yer bulamadıkları bugün, böylesi bir talep insana ne denli akıl almaz bir iyimserlik gibi geliyor, değil mi?

İktisadi-siyasal aygıtın sosyal bilimciyle ilişki kesmesinin çok da kötü olmadığını düşünenler olabilir; kanımca haklıdırlar da... Bu “kopuş” sosyal bilimciler için iki açıdan bağımsızlaşma olanağını içermektedir: İlkin akademik aidiyetin *pseudo* elitizminden bağımsızlaşmak: Birikim ve yetilerine—ne denli zengin ve derinlikli olursa olsun—atfedilen değerın “yapısal” değil, bağlamsal, koşullu ve arızı olduğunu görmek, “bilim emekçileri” olarak toplumun madun kesimleriyle duygudaşlık kurmalarını kolaylaştıracaktır. İkincisi ise, devletten ve onun sosyal bilimcilere biçtiği rol(ler)den bağımsızlaşmak... madun kesimlerle duygudaşlığın ötesinde, bilimsel emeğin paylaşımı olanağının önünü açacaktır.

Ancak, söylemesi kolay...

Kabul etmek gerekir ki sosyal bilimler toplumların iktidar-dışı kesimleriyle yakınlaşma seçeneğiyle ilk kez karşı karşıya kalmıyorlar. Batı üniversitelerini de kapsamlı biçimde etkisi altına alan 1968 rüzgârı, genç bilim insanlarını hızla radikalleştirmiş, toplumu ve hayatı eşitlikçi ve paylaşımcı bir *ethos*tan yana dönüştürme düşlerini akademi dışında olduğu gibi, akademi içinde de yaygınlaştırmıştı.² Bu eğilimin elle tutulur sonucu “eleştirel kuram”ın yükselişi oldu. Varlığını belki en çok Frankfurt Okulu’na borçlu olan “eleştirel kuram” kısa sürede sosyal bilimlerin her bucağını saracak, o güne dek sosyal

disiplinlerin “kazanımlar hanesi”ne yazılmış olan her veriyi, her bilgiyi kuşkulu hâle getirecekti: (sosyal) bilimlerin “nötrlük” ve “nesnellik” savları tarafından perdelenen, egemen sınıf (ya da sömürgeci) çıkarlarının hizmetine koşulması; madunların seslerini bastırış tarzları, eril merkeziliği; akademi-içi iktidar hiyerarşileri, azınlıkların baskılanış tarzları, giderek bilimsel yetke iddiaları, hatta bizatihi bilim... Hiçbir bilgi, yönelim, değer, girdi, veri... zincirlerinden boşanmış bu (öz)eleştirelilik selinden kendini kurtaramayacaktı. Eleştirel kuramdan postmodern kinizme bu savrulma, neoliberal kapitalizmin *akademia*’yı temellüküyle eklemeliğinde, sosyal bilimlerde kendini bir retorik alanına, “trope”lar oyununa dönüştürme, etkisizleşme ve “sosyal”den kopma tutumu mutlaktı.³

Sprague (2008: 700-701), “insan bilimlerinin toplumsal aktörlerin kendilerini iyi özneler—diğer bir ifadeyle, boyun eğici uyruklara—dönüştürecek söylemleri nasıl yaratıp dolaşıma soktuklarını inceleyen” Foucault’nun izinden hayatı dönüştürmeye aday bir eleştirelilik yöneliminin nasıl bitimsiz ve bezdirici bir “sözcük oyunları” dizisine dönüştüğünü, akademik feminizmin ana akıma eklemleme sürecinde izlemektedir:

Akademik disiplinler Messer-Davidow’a göre üç yoldan “iyi uyruklar” üretilmesine katkıda bulunur: 1. Bir disiplin bilinebilir olanı ve onu nasıl bilebileceğimizin sınırlarını çizen bilgi söylemleri üretir. Dorothy Smith sosyolojinin nesneleştirici pratiklerinin, yaşanan deneyimin gündelik dünyasıyla hiçbir ilişkisi olmayan, daha tipik olarak, onları tanınmayacak ölçüde çarpıtıcı, birbirleriyle oynama hâlindeki soyut inşalardan oluşan bir “sanal gerçeklik”i inşa ediş tarzını irdelemiştir. Messer-Davidow ise feministlerin de toplumsal hiyerarşilerin dibindekilerin yaşam ve önceliklerinden uzak, yüksek ölçüde soyut söylemler ürettiğini bildirir. Soyut akademik söylemlere belenmiş akademik feministler sürekli olarak kimlikler (cinsel, ırksal, metodolojik vb.) arası bölünmeleri vurgulama etrafında örgütlenmiş ve her biri kendi öncelik ve gündemlerine sahip yenilerini piyasaya sürmektedirler. Bölünme ve söylemlerimiz, feminist toplumsal değişimin önündeki engelleri oluşturuyor.

İkinci olarak, bir disiplin, örgütlü bir toplumsal kendilik olarak faaliyetlerimizi örgütler. Sosyoloji alanında toplumsal görüngüleri disiplin adına anlamaya çalışanlarla bunu toplum için yapanlar arasında bir sınır var. Bu durum ise, hesap verilebilirlik sistemini zaafa uğrattır. İçeridekiler yalnızca çoğunlukla bizlerle aynı sınıf ayrıcalıklarını paylaşan hakem üyelerini tatmin etmeyi gözetirler.

Üçüncü olarak ise, disiplin, gelecekteki pratisyenlerini kendi algılamaya, düşünmeye, değerlendirme, ilişkilendirme ve eyleme tarzlarına eğitir. Disiplin onları akredite edip kullandıktan sonra, “iyi uyruk” pratiklerini gözetmeyi sürdürürler.

Sosyal bilimlerdeki postyapısal, postmodern, postmarksist söylemlerin pek azı, Sprague'ın akademik feminizme yönelttiği eleştirilerden kaçınabilecektir; günümüzde, alanın bir hayli "radikal" savlarla yüklü, keskin, lafazan, tumturaklı, ancak ayağı yere basmayan münazaralarla dolduğunu görmek, zor değil.

Oysa dünyanın hâli, hâlâ tam da (kendini "muhalif postmodernist" olarak tanımlayan) Boaventura de Sousa Santos'un (1998: 122-23) betimlediği üzeredir; ve bu hâl, sosyal bilimcilerin, birbirlerine anlamlarını ancak kendilerinin çözebildikleri muammaları yönelterek oyalanmalarına elvermiyor:

Dünya nüfusunun yüzde 21'ini barındıran ileri kapitalist ülkeler dünya mal ve hizmet üretiminin yüzde 78'ini kontrol edip, üretilen enerjinin yüzde 75'ini tüketiyor. Üçüncü Dünya'daki tekstil ya da elektronik işçileri aynı üretkenlikte aynı işleri yaptıkları Avrupalı ve Kuzey Amerikalı işçilerden 20 kat daha az para kazanıyor. Borçlu Üçüncü Dünya ülkeleri gelişmiş ülkelerin servetine her yıl aldıkları borçtan 30 milyar dolar fazlasını ödeyerek nakit katkıda bulunuyor. Aynı dönemde Üçüncü Dünya ülkelerinde elde edilebilir besin yaklaşık yüzde 30 oranında daha azalmış durumda. Yüzyılımızda açlıktan ölen insan sayısı zirve yaptı. Zengin yoksul uçurumu durmaksızın genişliyor.

Özgürlük vaatlerine gelince, yalnızca Hindistan'da 15 milyon çocuk köle olarak çalıştırılıyor; Brezilya ve Venezüella'da polis ve cezaevi şiddeti, İngiltere'de ırksal çatışmalar 1989-1996 arasında üçe katlandı; kadınlara yönelik cinsel şiddet, çocuk fuhuşu, sokak çocukları, mayın kurbanları, uyuşturucu bağımlıları, HIV taşıyıcıları ve eşcinsellere karşı ayrımcılık; etnik temizlikler, dinsel şovenizm...

On sekizinci yüzyıl boyunca 68 savaşta ölen insanların sayısı 4,4 milyon iken, 20. yüzyılda 237 savaşta 99 milyon insan yaşamını yitirdi. On sekizinci ve yirminci yüzyıllar arasında dünya nüfusu 3,5 kat arttı, oysa savaş zayıflığındaki artış oranı 22 kat.

Ve nihayet, doğa üzerine tahakküm vaatleri doğanın tahribatı ve ekolojik krize yol açmakta. 50 yılda dünya ormanlarının 1/3'ü yok oldu. Günümüzde çokuluslu şirketler Amazon ormanlarında 12 milyon dönümlük arazideki ağaçları kesme hakkını elde tutuyor. Çölleşme ve su kıtlığı önümüzdeki on yılda en çok Üçüncü Dünya ülkelerini tehdit etmekte. Dünya nüfusunun 1/5'i suya erişimden yoksun.

Bu tablo bizleri toplumumuzun doğası ve ahlaki niteliğini sorgulamaya ve kuramsal olarak bu tip sorulara vereceğimiz yanıtlar üzerinde temellenen alternatifleri araştırmaya yöneltiyor...

Bu satırlar, 1998’de yazıldı. 15 yıl sonra, durum daha iyi değil. Neoliberal talan koşullarında katmerlenen sorunlar, kendini devletten ve piyasadan bağımsızlaştırmış bilimcilerin müdahalesini çağırıyor...

Ancak, böylesi bir müdahale için sosyal bilimcilerin *akademia* koridorları, dergi sayfaları, kendilerini erişilmez ve masun hissettikleri küçük, muhalif mahfiller ile hayatı buluşturmaları, bir kez daha sokağa inmeleri gerekecek. Yalnızca ölümlülerin ekmek kavgalarını, sevdalarını, soylulaştırılan mahallelerinden sürülüşlerini, yoksullaşmalarını, etnik damgalanışlarını, dindarlaşmalarını, dışlanma süreçlerini, boyun eğişlerini, uzlaşma çabalarını, isyanlarını... gözlemleyerek bu malzemeyi madunların asla erişemeyeceği tumturaklı, iddialı akademik metinlere dönüştürmek üzere değil. Aynı zamanda birikim ve yetilerini, daha eşitlikçi, özgürlükçü, yaşanabilir, insanca bir dünya adına, madunlarla, ezilenlerle, sömürülenlerle paylaşımına sokarak.

Bu özlemin “akademik” dile tercümesi, sosyal bilimler alanını uzun bir süre işgali altında tutan “kuramsal-uygulamalı sosyal bilimler” ikilemini (ve genellikle bir “sosyal hizmet” girişiminden öte bir şey olmayan “uygulamalı sosyal bilimler” anlayışını) “ezilenlerle ezenlerin dolayimsız çıkarları arasında” tercihini yapmış, yeni ve “katılımcı, angaje bir kamusal sosyal bilimi” tanımlayarak aşmaktır.

Dünya halklarının Seattle’dan Arap Baharı’na, Brezilya’dan Türkiye Haziran’ına, yirminci yüzyılın son on yılından itibaren yöneldiği siyasete kitlesel ve doğrudan müdahaleler süreci, bu tip bir sosyal bilimler anlayışını olanaklı kılan toplumsal zemini oluşturmaktadır.

Sonnotlar

¹ Örneğin, Kanada üniversitelerinin “akademik kapitalizm”e yönelik sürecine ilişkin bir inceleme için bkz. Metcalfe (2010).

² American Sociological Association (Amerikan Sosyoloji Derneği, ASA) Başkanı Michael Burawoy (2004: 6) bir konuşmasında, bu radikalleşme eğiliminin Amerikan sosyolojisi içerisinde nasıl tezahür ettiğini şöyle anlatır:

Böylelikle siyasal sosyoloji Amerikan seçim demokrasisinin erdemlerinden vaz geçip devleti ve sınıflarla ilişkilerini, siyasal süreçler olarak toplumsal hareketleri ve demokratik katılımın derinleşmesini incelemeye başladı. Çalışma sosyolojisi uyarlanma süreçlerinden tahakküm ve işçi hareketlerinin araştırılmasına döndü. Tabakalaşma incelemeleri meslek prestiji hiyerarşisi içerisindeki toplumsal devingenlikten toplumsal ve iktisadî eşitsizlik yapılarının –sınıf, ırk, toplumsal cinsiyet- incelenmesine yöneldi. Kalkınma sosyolojisi modernleşme kuramını terk edip azgelişmişlik kuramı, dünya sistemleri analizine devlet gü-

dümlü büyüme çalışmalarına yöneldi. Irk teorisi asimilasyon kuramlarından siyasal iktisat ve ırksal formasyonların incelenmesine döndü. Sosyal teori Weber ve Durkheim'in daha radikal yorumlarını sunup Marx'ı kanon'a ekledi...

³ “İlk bakışta ampirist-pozitivist felsefenin boyunduruğundaki söylemlere karşıymış görünen şatafatlı, ama bazıları daha baştan kültür piyasasında metaya tahvil edilebilirse paketlenmiş karşı söylemleri, söz gelimi postmodernliği, kurgu sökümcülüğü ve çok-kültürlülüğü vb. pazarlayan akademik-kültürel uzmanlıklardan söz ediyorum,” diyordu—toprağı bol olsun—Ünal Nalbantoğlu (2008: 16). “Bol da lâf salatası sergileyen bu sözde köktenci söylemlerin hangi tür iktidarlara yatırım yaptıklarını ve sonunda nesnel olarak neye hizmet ettiklerini sorguladığımızda, statükoya örtük hizmet vermek dışında, tutucu, hatta gerici olduklarını görmek zor değildir” (Nalbantoğlu, 2008: 16).

Kaynakça

Benedict P, Tümertekin E, Mansur F (1971). Önsöz. İçinde: Tümertekin E, Mansur F, Benedict P (der), *Türkiye: Coğrafi ve Sosyal Araştırmalar*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü, ix-xiv.

Burawoy M (2005). 2004 ASA Presidential Address: For Public Sociology. *American Sociological Review*, 70(1), 4-28.

de Sousa Santos B (1998). Oppositional Postmodernism and Globalizations [Commentary]. *Law & Social Inquiry*, 23(1), 121-139.

Gjessing G (1968). The Social Responsibility of the Social Scientist. *Current Anthropology*, 9(5), 397-402.

Metcalfe, A S (2010). Revisiting Academic Capitalism in Canada: No Longer the Exception. *The Journal of Higher Education*, 18(4), 489-514.

Moore K, Kleinman D L, Hess D, Frickel S (2011). Science and Neoliberal Globalization: A Political Sociological Approach. *Theory and Society*, 40(5), 505-532.

Nalbantoğlu Ü (2008). Daimon'suz Bilim? Esin Candan (der), *Bilim ve İktidar*. Ankara: Dipnot Yayınları, 34-39.

SBD (Sosyal Bilimler Derneği) (1970) 'Sonuç Bildirgesi' İçinde Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Türk Sosyal Bilimler Derneği Seminerinde Sunulan Bildiriler, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, D-11.

Slaughter S ve Leslie L (1997). *Academic Capitalism: Politics, Policies and the Entrepreneurial University*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Sprague J (2008). The Good, The Bad and The Public. *Gender and Society*, 22(66), 697-704.